

Inhoud

OUDE TESTAMENT

Genesis	17	Ezechiël	1021	De brief aan de Filippenzen	1593
Exodus	89	Daniël	1077	De brief aan de Kolossenzen	1603
Leviticus	143	Hosea	1101	De eerste brief aan de Tessalonicenzen	1614
Numeri	181	Joël	1119	De tweede brief aan de Tessalonicenzen	1622
Deuteronomium	225	Amos	1131	De eerste brief aan Timoteüs	1625
Jozua	271	Obadja	1145	De tweede brief aan Timoteüs	1636
Rechters	303	Jona	1151	De brief aan Titus	1640
Ruth	335	Micha	1161	De brief aan Filemon	1643
1 Samuel	343	Nahum	1175	De brief aan de Hebreëen	1647
2 Samuel	381	Habakuk	1181	De brief van Jakobus	1665
1 Koningen	413	Sefanja	1189	De eerste brief van Petrus	1675
2 Koningen	453	Haggai	1197	De tweede brief van Petrus	1683
1 Kronieken	491	Zacharia	1203	De eerste brief van Johannes	1691
2 Kronieken	529	Maleachi	1223	De tweede brief van Johannes	1700
Ezra	569			De derde brief van Johannes	1701
Nehemia	587			De brief van Judas	1702
Ester	603			Openbaring van Johannes	1705
Job	615				
Psalmen	665				
Spreuken	777				
Prediker	817				
Hooglied	835				
Jesaja	851				
Jeremia	941				
Klaagliederen	1011				

NIEUWE TESTAMENT

Het evangelie volgens Matteüs	1237	Kleine Encyclopedie	1739
Het evangelie volgens Marcus	1291	Kaarten	1857
Het evangelie volgens Lucas	1321	Verantwoording	1869
Het evangelie volgens Johannes	1375	Medewerkers aan de	
De handelingen van de apostelen	1425	Bible d'Etude Semeur	1871
De brief aan de Romeinen	1479	Medewerkers aan de	
De eerste brief aan de Korintiërs	1513	Studiebijbel in perspectief	1872
De tweede brief aan de Korintiërs	1543		
De brief aan de Galaten	1559		
De brief aan de Efeziërs	1577		

OVERZICHT THEMA-ARTIKELEN

Schepping	24
Eschatologie	94
Spiritualiteit	116
Heiliging	168
Verlossing	340
God en het kwaad	632
Wijsheid	794
Messiaanse verwachtingen in het Oude Testament	872
Heilsgeschiedenis	908
Apocalyptiek	1090
Oude en Nieuwe Testament	1236
Gebed	1348
Christologie	1420
De heilige Geest in het Oude en Nieuwe Testament	1430
Menszijn voor Gods aangezicht	1536
Lofprijzing	1586
Openbaring	1714

OVERZICHT ACHTERGRONDARTIKELEN

De canon en de tekst van het Oude Testament	5
De canon van het Nieuwe Testament	9
Inleiding op de Pentateuch	13
De Perzen	574
Algemene inleiding op de profetische geschriften	847
De Assyriërs	868
Inleiding op de synoptische evangeliën	1233
Leven en onderricht van Jezus	1298
Paulus: persoon en brieven	1475
Inleiding op de gevangenschapsbrieven	1575

OVERZICHT TABELLEN, KAARTEN EN ILLUSTRATIES

In Abrahams tijd	38
Belangrijkste gebeurtenissen uit het leven van Abraham	54
Belangrijkste gebeurtenissen uit het leven van Jakob	66
Belangrijkste gebeurtenissen uit het leven van Jozef	82
Jakobs stamboom	87
Belangrijkste gebeurtenissen uit het leven van Mozes	112
De belangrijkste feesten	173
De wetten van Israël	243
De reizen van Jozua	281
De inname van het beloofde land	290
Belangrijkste gebeurtenissen uit het leven van David	390
Belangrijkste gebeurtenissen uit het leven van Elia	454
Belangrijkste gebeurtenissen uit het leven van Elisa	470
Het Babylonische rijk	489
Gelijkenissen en wonderen in het Oude Testament	490
Het Perzische rijk	572
Plattegrond van de tempel van Ezechiël	1070
Belangrijkste gebeurtenissen uit het leven van Jezus	1267
Jeruzalem in de tijd van Jezus	1275
De wonderen van Jezus in de evangeliën	1330
Palestina in de eerste eeuw	1331
De gelijkenissen van Jezus	1356
Paleis en tempel van Herodes	1374
De Joodse filosofische stromingen ten tijde van Jezus	1378
De duur van het openbare optreden van Jezus	1388
De reizen van Jezus in het Johannesevangelie	1403
Eerste en tweede reis van Paulus	1454
Derde en vierde reis van Paulus	1468
Belangrijkste gebeurtenissen uit het leven van Paulus	1574
12 kaarten	1857

2 Samuel

DAVID ROUWT OVER SAUL EN JONATAN

1 Saul was gesneuveld^a en David had de Amalekieten^b verslagen^c en was al weer twee dagen terug in Siklag. ²Op de derde dag liet zich iemand^a uit het legerkamp van Saul aandienen. Hij had zijn kleren gescheurd en stof^b over zijn hoofd geworpen. Bij David gekomen, boog hij diep voorover. ³“Waar komt u vandaan?” vroeg David, en de man antwoordde: “Uit het legerkamp van Israël. Ik ben ontkomen.” ⁴“Wat is er dan gebeurd?” vroeg David ongerust. “De soldaten moesten vluchten,” vertelde hij. “Velen van hen zijn gesneuveld, en ook Saul en zijn zoon Jonatan zijn omgekomen.” ⁵“Hoe weet u zo zeker dat Saul en zijn zoon Jonatan dood zijn?” vroeg David aan de boodschapper die hem dit was komen vertellen. ⁶“Ik was heel toevallig op de Gilboa,”^a antwoordde hij. “En daar stond Saul, leunend op zijn speer; de strijdwagens en ruiters hadden hem al bijna te pakken. ⁷Hij keek om, en toen hij mij zag, riep hij me bij zich. “Wat kan ik voor u doen, heer?” vroeg ik, ⁸en hij vroeg: “Wie ben jij?” “Ik ben een Amalekiet,”^a zei ik, ⁹en toen zei hij: “Kom hier en geef me de genadestoot.”^a Want ik leef nog wel, maar de dood heeft mij al in zijn greep.” ¹⁰Dus ik ging naar hem toe en gaf hem de genadestoot, want ik begreep dat hij, nu de strijd ver-

loren was, niet lang meer te leven had. Toen nam ik hem zijn hoofdband^a en zijn armband af om ze voor u mee te nemen, mijn heer.” ¹¹Hierop greep David zijn kleren en scheurde^a ze, en ook al zijn mannen deden dat. ¹²Ze rouwden, jammerden en vastten tot de avond viel voor Saul, zijn zoon Jonatan en het volk van de HEER, het volk van Israël, omdat zij in de strijd waren gesneuveld. ¹³David vroeg aan de boodschapper die hem dit alles was komen vertellen: “Waar komt uw familie vandaan?” “Ik ben een Amalekiet,”^a antwoordde hij. “Mijn vader is hier als vreemdeling komen wonen.” ¹⁴Daarop vroeg David: “Hoe hebt u het gewaagd uw hand op te heffen tegen de gezalfde^a van de HEER, en hem te doden?” ¹⁵Hij riep een van zijn dienaren bij zich en beval: “Kom hier, dood hem.”^a En de dienaar stak hem^b dood, ¹⁶terwijl David zei: “U hebt uw dood aan uzelf te wijten, ^awant u hebt uzelf met zoveel woorden beschuldigd door te zeggen: “Ik heb de gezalfde van de HEER de genadestoot gegeven.””

¹⁷Toen hief David een klaaglied^a aan over Saul en zijn zoon Jonatan.^b ¹⁸Hij heeft gezegd dat alle Judeeërs dit lied, het Lied van de boog, moesten leren. Het staat opgetekend in het Boek van de oprechte:^a

HOOFDSTUK 1

1 ^a1 Sam. 26:10; 30:17; 1 Kron. 10:13 ^bGen. 14:7; Num. 13:29 ^cJoz. 22:8; 1 Sam. 30:17
2 ^a4:10 ^b1 Sam. 4:12; Job 2:12; Ezech. 27:30
3 1 Sam. 4:12, 16; 20:41
4 ^av. 21; 1 Sam. 28:4; 31:1-
8 ^av. 13; 1 Sam. 15:2; 27:8; 30:13, 18
9 ^aRecht. 9:54
10 ^a12:30; 2 Kon. 11:12
11 ^a3:31; 13:31; Gen. 37:29; Num. 14:6; Ps. 35:14; Spr. 24:17; Mat. 5:44; 2 Kor. 11:29
13 ^av. 8; 1 Sam. 14:48

14 ^a1 Sam. 12:3; 24:7; 26:9; Ps. 105:15
15 ^a4:9-12; 23:3; 1 Sam. 15:9 ^b4:10
16 ^aLev. 20:9; 1 Kon. 2:32, 33, 37; Mat. 27:24, 25; Hand. 18:6
17 ^a3:33; 2 Kron. 35:25; Ezech. 32:2 ^bv. 26
18 ^av. 22; Joz. 10:13; 1 Sam. 31:3
19 ^a23:8; Ps. 33:16; 45:4; 76:6 ^bv. 25, 27; 3:38; Ezech. 32:20
20 ^aMicha 1:10 ^bJoz. 13:3; 1 Sam. 6:17; 31:9; Micha 1:10 ^c1 Sam. 31:8 ^dRecht. 16:23, 24; 1 Sam. 18:6; Ps. 115:2

¹⁹ ‘Als een gevelde hinde, Israël, ligt jouw trots gesneuveld op je heuvels. Ach, dat je helden^a moesten vallen!’^b

²⁰ Maak het niet bekend in Gat,^a roep het niet rond in Askelon;^b laat niet de Filistijnse vrouwen^c zich verheugen, de dochters van die onbesnedenen niet juichen.^d

1:1 Oorspronkelijk vormden de twee boeken van Samuel één geheel (zie de inleiding). Dit verhaal is een vervolg van wat in 1 Sam. verteld is. **Siklag**: zie 1 Sam. 27:6 en aantekening.

1:2 **zijn kleren gescheurd en stof over zijn hoofd geworpen**: tekenen van rouw (zie 1 Sam. 4:12 en aantekening).

1:8 **een Amalekiet**: zie 1 Sam. 15:2 en aantekening; Ex. 17:8. Het is niet gezegd dat deze Amalekiet deel uitmaakte van het leger van Israël. Misschien volgde hij het met de bedoeling de gewonden en de gesneuvelden te beroven. Zijn woorden komen niet overeen met het verhaal van 1 Sam. 31. Deze Amalekiet (die getuige is geweest van de dood van Saul) eigent zich een rol toe die hij niet heeft gespeeld. Hij denkt waarschijnlijk zo de gunsten van David te verkrijgen (4:10). Zijn berekening zal onjuist blijken en komt hem heel duur te staan.

1:9 **maar de dood heeft mij al in zijn greep**: de betekenis is onzeker. In de oude vertalingen wordt gesteld: ‘ik ben bevangen door kramp, door bevingen, door duizelingen, door angst’.

1:10 **zijn hoofdband**: het gaat waarschijnlijk om een helm die is versierd met netwerk van goud. Het schijnt dus dat de Amalekiet eerder bij het stoffelijk overschot van Saul was dan de Filistijnen (zie 1 Sam. 31:8-9).

1:11 Zie 1:2 en aantekening.

1:14 Vgl. 1 Sam. 24:7 en aantekening; 26:10.

1:18 **het Lied van de boog**: waarschijnlijk zo genoemd omdat ‘de boog van Jonatan’ wordt vermeld (v. 22a), die de hoeksteen vormt van dit gedicht met een structuur die goed doordacht is (in v. 25b klinkt de echo door van v. 19a, en in v. 25a van v. 19b; het verdriet van de dochters van Israël is een antwoord op de opgetogenheid van de dochters van de Filistijnen, enz.). De inhoud ervan laat meer de gevoelens van David jegens Saul en Jonatan zien dan de werkelijke feiten. **het Boek van de oprechte**: zie Joz. 10:13 en aantekening.

1:19 **jouw trots**: of: ‘je sieraad’, of ook wel ‘je roem’. Hiermee wordt verwezen naar Saul en Jonatan die door de HEER als legeraanvoerders zijn uitgekozen. Ze hebben talrijke overwinningen behaald.

1:20 **Gat ... Askelon**: twee Filistijnse hoofdsteden, die een ligt het dichtst bij de grens van Israël, de ander is er het verst van verwijderd. Ze vertegenwoordigen dus heel Filistea. David wil niet dat Israëls vijanden zich verheugen over hun overwinning op het volk van God (zie 1 Sam. 31:9-10), door zo afbreuk te doen aan de eer van de HEER (vgl. Ex. 32:12; Num. 14:13-19; Deut. 9:28; Joz. 7:9; Micha 1:10). Hij zinspeelt op de overwinningliederen van de vrouwen die de overwinnaars verwelkomen (1 Sam. 18:7). **van die onbesnedenen**: zie 1 Sam. 14:6 en aantekening.

- ²¹ Bergen van Gilboa,^a draag geen dauw meer,^b duld geen regen^c op je hooggelegen velden: daar ligt het heldenschild, vertrap, het schild van Saul, vergeten en verwaarloosd.^d
- ²² Nooit keerde de boog^a van Jonatan terug zonder het bloed^b van verslagenen, zonder het vet van helden; het zwaard van Saul bleef nimmer onverzadigd.
- ²³ Saul en Jonatan, de geliefden en beminden, bij leven niet te scheiden, en onafscheidelijk verbonden in de dood. Sneller dan een arend^a waren ze, en sterker dan een leeuw.^b
- ²⁴ O dochters van Israël, treur om Saul!
Rijk bewerkt scharlaken gaf hij je te dragen, door hem werd je getooid met sieraden van goud.^a
- ²⁵ Ach, dat de helden in de oorlog moesten vallen!

Jonatan ligt gesneuveld op de heuvels.

- ²⁶ Het verdriet verstikt me, Jonatan.^a
je was mijn broeder,^b en mijn beste vriend.
Jouw liefde was mij dierbaar, meer^c dan die van vrouwen.
- ²⁷ Ach, dat de helden moesten vallen,
dat jullie, wapens in de strijd van Israël, verloren moesten gaan!

DAVID GEZALFD TOT KONING VAN JUDA

2 Enige tijd later wendde^a David zich tot de HEER en vroeg: 'Zal ik naar Juda gaan?' 'Goed,' antwoordde de HEER. 'Naar welke stad zal ik gaan?' vroeg David, en de HEER antwoordde: 'Naar Hebron.'^b Daarop trok David naar Hebron. Hij nam zijn beide vrouwen^a mee, Achinoam uit Jizreël en Abigail,^b de vroegere vrouw van Nabal uit Karmel,³ en ook zijn aanhangers^a met hun families. Zij allen vestigden zich in Hebron^b en de omliggende dorpen. ⁴De Judeeërs kwamen naar Hebron^a en zalfden^b David tot koning van Juda.

Men vertelde aan David dat Saul door de bevolking van Jabes in Gilead^c was begraven. ⁵David stuurde afgezanten naar

Jabes in Gilead met de boodschap: 'Wees gezegend^a door de HEER, omdat u trouw hebt bewezen aan uw heer Saul en hem begraven hebt. ⁶Moge de HEER u allen daarom goed behandelen^a en u trouw bewijzen. Ook ik wil u hierbij mijn vriendschap aanbieden. ⁷Wees dapper^a en houd moed, want ook al is uw heer Saul dood, het volk van Juda heeft nu mij tot hun koning gezalfd.'

⁸Intussen was Sauls zoon Isboset^a door Abner,^b de zoon van Ner en opperbevelhebber van Saul, naar Machanaïm^c gebracht ⁹en door hem uitgeroepen tot koning van Gilead,^a van Aser^b en Jizreël, van Efraïm en Benjamin, kortom, van heel Israël.^c ¹⁰Isboset was veertig jaar oud toen hij koning over Israël werd, en

(2:9) van Aser – Voorgestelde lezing ondersteund door de Targom. MT: 'van de Assuriet'.

21 ^av. 6; 1 Sam. 31:1, 8 ^bGen. 27:28; Jer. 18:4
^cDeut. 11:7; 1 Kon. 8:35; 17:1; 18:1; 2 Kron. 6:26; Job 36:27; 38:28; Ps. 65:11; 147:8; Jer. 5:6; Jer. 5:24; 14:4; Amos 1:2
^dJes. 21:5

22 ^aDeut. 32:42; 1 Sam. 14:47; 18:4; 20: 35, 36
^bJes. 34:3, 7; 49:26

23 ^aDeut. 28:49; Jer. 4:13 ^bRecht. 14:18; Spr. 30:30

24 ^aRecht. 5:30

26 ^av. 17, 19 ^b1 Sam. 20:17, 41, 42 ^c1 Sam. 18:1, 3

HOOFDSTUK 2

1 ^a1 Sam. 23:2, 4, 9, 11-12; 30:7, 8; Ps. 40:9; Spr. 3:5, 6; Hand. 13:22;

1 Joh. 5:14 ^bGen. 13:18; 23:19

2 ^a1 Sam. 25:43
^b1 Sam. 25:42, 43

3 ^a1 Sam. 27:2, 3;
1 Kron. 12:1, 22 ^bGen. 13:18; 23:2; 37:14

4 ^a1 Sam. 30:31 ^b5:3-5;
1 Sam. 2:35; 1 Kron. 12:24-41 ^cRecht. 21:8; 1 Sam. 11:1

5 ^aRecht. 17:2; 1 Sam. 23:21; 2 Tim. 1:16

6 ^a15:20; Gen. 24:27, 49; Ex. 34:6; 2 Tim. 1:16

7 ^aJoz. 1:6; Recht. 5:21

8 ^a4:5; 1 Kron. 8:33; 9:39 ^b3:27; 1 Sam. 14:50 ^c17:24, 27; Gen. 32:3; Joz. 13:26, 30

9 ^aNum. 32:26 ^bJoz. 19:24-31 ^c1 Kron. 12:30

1:21 Gilboa: zie 1 Sam. 28:4 en aantekening. **vergeten en verwaarloosd:** andere vertaling: 'niet langer met olie bestreken'. De leren schilden werden geolied, waardoor ze lang goed bleven en de vijandelijke pijlen erheen afketsten. Deze schilden, die zijn besmeurd met bloedvlekken van de dappere strijders, zullen nooit meer worden gebruikt. 'Met olie bestrijken' is hetzelfde Hebr. werkwoord dat wordt vertaald door 'zalven'. Dit is misschien een manier om naar de persoon van Saul te verwijzen, de gezalfde van de HEER, tegen wie men de hand niet mocht opheffen (1 Sam. 24:7).

1:24 Rijk bewerkt scharlaken: waarschijnlijk een verwijzing naar de oorlogsbuit die Saul na zijn overwinningen meenam en uitdeelde.

1:26 Dit is een verwijzing naar de hechte vriendschapsband tussen David en Jonatan (zie 1 Sam. 18:1 en aantekening).

2:1 wendde David zich tot de HEER: waarschijnlijk met behulp van de orakelstenen die Abjatar bewaarde (zie 1 Sam. 23:2 en aantekening). De auteur laat zien dat David geen enkele stap wil doen in de richting van het koningschap zonder de HEER te raadplegen. **Hebron:** een stad die bijzonder geschikt is als voorlopige hoofdstad vanwege haar verleden (Gen. 13:18; 23:2; Joz. 15:13-15), haar centrale ligging in Juda en haar invloed op de omliggende steden.

2:4 De Judeeërs: zie 1 Sam. 30:26 en aantekening. De stam Simeon hoort er waarschijnlijk ook bij (zie Deut. 33:7; Joz. 19:1 en aantekeningen). **en zalfden David:** zie 1 Sam. 2:10 en aantekening; 9:16; 16:3. David was in besloten kring gezalfd door Samuel; het gaat hier om de openbare plechtigheid van de in-

huldiging. **dat Saul ... was begraven:** zie 1 Sam. 31:11-13 en aantekeningen.

2:7 David nodigt de inwoners van de bewoners van Juda.

2:8 Abner, de zoon van Ner: neef en opperbevelhebber van Saul (1 Sam. 14:50). Hij zal de belangrijkste persoon zijn die het vorstenhuis van de overleden koning zal verdedigen. Hij doet dit waarschijnlijk vanwege familieredenen en uit persoonlijke belangen. **Isboset:** de eigenlijke naam van deze zoon van Saul was 'Esbàal' (1 Kron. 8:33). Als gevolg van de veenzelviging van het woord 'Baäl' (dat 'meester, heer' betekent) met de Kanaänitische afgod die dezelfde naam had, werd het woord in Israël niet gebruikt en vervangen door 'boset', dat 'schande' betekent. Waarschijnlijk heeft de auteur van het boek de naam die in zijn tijd gangbaar was, vervangen. **Machanaïm:** ten oosten van de Jordaan (Gen. 32:3), dus buiten de invloedssfeer van de Filistijnen. Abner wilde vanuit Gilead de noordelijke stammen langzamerhand onder de invloed van Isboset brengen.

2:9 van heel Israël: deze laatste vermelding is meer een beginselverklaring dan een realiteit. Juda en Simeon zullen zich in elk geval aan deze heerschappij onttrekken. De uitdrukking kan worden opgevat als een aankondiging van het toekomstig afgescheiden koninkrijk van Jerobeam.

2:10 hij regeerde twee jaar: waarschijnlijk gedurende de laatste twee jaar van de regering van David in Hebron.

2:12 Gibeon: 10 km ten noordwesten van Jeruzalem (zie Joz. 9:3). Abner wil voorkomen dat David zijn macht uitbreidt naar het noorden van Juda.

hij regeerde twee jaar. Maar Juda stond achter David. ¹¹Vanuit Hebron regeerde David zeven jaar en zes maanden ^a over Juda.

DE SLAG BIJ GIBEON

¹²Abner, de zoon van Ner, trok met het leger van Sauls zoon Isboset uit Machanaïm op naar Gibeon. ^a ¹³Ook Joab, ^a de zoon van Seruja, was uitgerukt met het leger van David. Bij het waterbekken van Gibeon troffen ze elkaar, ieder aan een kant van het water. ¹⁴Abner zei tegen Joab: 'Laten er kampvechters naar voren treden en met elkaar een tweegevecht houden.' 'Goed,' antwoordde Joab. ¹⁵De kampvechters traden naar voren en werden geteld: twaalf voor Benjamin en Sauls zoon Isboset en twaalf van de mannen van David. ¹⁶Ieder greep zijn tegenstander bij de haren beet en stak hem zijn zwaard ^a in zijn zij, zodat ze samen sneuvelden. Daarom wordt die plek in Gibeon Chelkat-Hassurim genoemd.

¹⁷Meteen ontbrandde er een hevige strijd, waarin Abner met het leger van Israël door het leger van David ^a werd verslagen. ^b ¹⁸De drie zonen van Seruja ^a waren er ook: Joab, ^b Abisai ^c en Asaël. ^d Asaël kon lopen als een wilde gazelle. ^e ¹⁹Hij zette de achtervolging op Abner in en bleef hem op de hielen zitten. ²⁰Abner keek achterom en riep: 'Ben jij het, Asaël?' 'Jazeker,' antwoordde deze. ²¹Toen riep Abner: 'Laat me toch met rust! Griep liever een van de soldaten en pak hem zijn uitrusting af.' Maar Asaël bleef hem op de hielen zitten. ²²Nogmaals riep Abner: 'Laat me met rust! Dwing me niet om je te doden, want dan zou ik je broer Joab niet meer recht in de ogen kunnen kijken.' ^a ²³Maar toen Asaël hem nog altijd niet met rust wilde laten, stootte Abner hem met het achterende van zijn lans in de buik, ^a zodat die aan de ande-

re kant weer naar buiten kwam. Asaël viel neer en stierf ter plekke. Iederen die langs de plaats kwam waar Asaël was gesneuveld, ^b bleef stilstaan. ²⁴Maar Joab en Abisai zetten de achtervolging van Abner voort, tot ze bij zonsopgang bij de heuvel Amma kwamen, tegenover Giach, op de weg naar de woestijn van Gibeon. ²⁵De Benjaminiten sloten de gelederen achter Abner en stelden zich op de top van een heuvel op. ²⁶Abner riep Joab toe: 'Moet het zwaard ^a dan blijven verslinden? Dat leidt toch alleen maar tot bittere ellende! Hoe lang zal het nog duren tot u uw mannen beveelt om hun broeders met rust te laten?' ²⁷'Zo waar God leeft,' antwoordde Joab, 'als u niets had gezegd, hadden mijn mannen hun broeders vanmorgen gewoon laten gaan.' ²⁸Joab ^a blies op de ramshoorn, ^b waarop heel het leger halt hield. De achtervolging van Israël werd opgegeven en de strijd gestaakt. ²⁹Abner trok de hele nacht met zijn leger door de Jordaanvallei. ^a Ze staken de Jordaan over en gingen door de Bitron naar Machanaïm. ^b ³⁰Nadat Joab de achtervolging van Abner had gestaakt, verzamelde hij zijn troepen. Behalve Asaël bleken er nog negentien soldaten van David te zijn gesneuveld. ³¹Van het leger van Benjamin, de mannen van Abner, hadden Davids soldaten driehonderd zestig man gedood. ³²Joab en zijn mannen namen Asaël mee om hem in Betlehem in het graf van zijn vader ^a te begraven. Daarna liepen ze de hele nacht door, tot ze bij het aanbreken van de dag in Hebron aankwamen.

ABNER ONDERHANDELT MET DAVID EN WORDT DOOR JOAB VERMOORD

3 De strijd tussen het huis van David en het huis van Saul duurde lang. ^a Maar terwijl David steeds sterker werd, ^b werd het huis van Saul steeds zwakker. ^c

²David kreeg in Hebron zes zonen: de oudste was Amnon, ^a een zoon van Achinoam ^b uit Jizreël; ³ de tweede was Kileab, een zoon van Abigail, ^a de vroegere vrouw van Nabal uit Karmel; de derde was Absalom, ^b een zoon van Maächa, die een dochter was van koning Talmai van Gesur; ^c ⁴ de vierde was Adonia, ^a een zoon van Chaggit; de vijfde was Setfatja, een zoon van Abital; ⁵ en de zesde was Jitream, een zoon van Davids vrouw Eglä. Dat waren de zonen die David in Hebron kreeg.

⁶Terwijl de strijd tussen het huis van Saul en het huis van David voortduurde, verwierf Abner ^a zich een steeds machtiger positie in het huis van Saul. 'Saul had een bijvrouw ^a gehad, een zekere Rispa, ^b de dochter van Ajja. Isboset vroeg aan Abner: 'Waarom hebt u bezit genomen van de bijvrouw van mijn vader?' ⁸Abner werd woedend over de woorden van Isboset en viel uit: 'Wat?! Ben ik soms zo'n hondsvot ^a uit Juda? Heb ik niet steeds het beste voorgedat met het huis van uw vader Saul, met zijn familie en zijn vrienden? Ik heb ervoor gezorgd dat u niet in handen van David viel, en ú verwijt mij overspel?' ⁹God mag met

11 ^a5; 1 Kon. 2:11
12 ^dJoz. 9:3
13 ^av. 18; 8:16; 19:14;
1 Kon. 1:7; 1 Kron. 2:16;
11:6; 2:7-34
16 ^aRecht. 3:21
17 ^a3:1; 1 Sam. 17:8
^b3:1
18 ^a3:39; 16:10; 19:22;
1 Kron. 2:16 ^b3:30;
10:7; 11:1; 14:1; 18:14;
20:8; 24:3; 1 Kon. 1:7;
2:5, 34 ^c1 Sam. 26:6
^d23:24; 1 Kron. 2:16;
11:26; 2:7 ^e1 Kon. 1:16;
12:8; 9; Ps. 147:10; Spr. 6:5; Hoogel. 2:9; 8:14
22 ^a3:27; Num. 35:19
23 ^a3:27; 4:6 ^b20:12
26 ^aDeut. 32:4; Jer. 46:10, 14; Nah. 2:14; 3:15
28 ^a18:16; 20:2; Spr.

17:14 ^bRecht. 3:27
29 ^aDeut. 3:17 ^bv. 8,
12; 2:8, 12; Gen. 32:3
32 ^aGen. 49:29; 1 Kron.
2:13-16

HOOFDSTUK 3

1 ^a1 Kon. 14:30; Hebr. 10:32-36 ^b5:10; Est. 9:4; Job 17:9; Ps. 84:8; Spr. 4:18 ^c2:17; 22:44
2 ^a13:1 ^b1 Sam. 25:43
3 ^a1 Sam. 2:2; 25:42
^b13:1, 28 ^c13:37; 14:23;
32; 15:8; Deut. 3:14;
Joz. 13:13
4 ^a1 Kon. 1:5, 11; 2:13, 22
6 ^a1 Sam. 14:50
7 ^a16:21, 22; Gen. 22:24;
1 Kon. 1:3 ^b1:8-11
8 ^a9:8; 16:9; 1 Sam. 17:43; 24:15; 2 Kon. 8:13

(2:16) Chelkat-Hassurim – Chelkat-Hassurim kan worden vertaald als 'veld van de scherpe punten'.

2:13 Joab, de zoon van Seruja: Joab was evenals Abisai en Asaël (v. 18) een neef van David en een zoon van diens zuster. In tegenstelling tot wat gebruikelijk is, worden zij aangeduid met de naam van hun moeder. Joab wordt een van de sleutelfiguren in de regering van David (zie 1 Sam. 26:6 en aantekening; 2 Sam. 10:7-14; 11:1; 12:26; 1 Kon. 1:15-16). Hij was een bewaam persoon, maar had een opvliegende, heftige aard (3:39; 18:5, 14; 1 Kon. 2:5-6). Uiteindelijk zal hij partij voor Adonia en tegen zijn HEEK kiezen (1 Kon. 2:28-34).

2:14 Laten ... tweegevecht houden: vgl. 1 Sam. 17:4 en aantekening.

2:25 De Benjaminiten: uit de stam van Saul; deze mannen vormden de harde kern van het leger van Israël (v. 15).

2:27 Zo waar God leeft: gebruikelijke eedformule (zie 1 Sam. 14:39 en aantekening).

2:28 blies op de ramshoorn: het signaal van de ramshoorn geeft zowel het begin als het eind van de strijd aan (18:16; 20:22).

2:29 Bitron: andere vertalingen: 'het ravijn' of: 'de hele morgen'.

2:32 Betlehem: de geboorteplaats van David en van zijn familie (zie 1 Sam. 16:1 en aantekening). Daar bevindt zich dus het familiegraf.

3:2 Vgl. 1 Kron. 3:1-3. De lijst van de zonen die aan David

zijn geboren in Hebron (v. 2-6) op deze plaats in het verhaal, is een teken om te laten zien dat Davids macht toeneemt (v. 1). David heeft echter door polygamie deze talrijke nakomelingen verkregen. Ook al wordt deze praktijk in het o r niet uitdrukkelijk veroordeeld (zie Gen. 4:19 en aantekening; 16:2; 25:6 en aantekening; 29:15 e.v.; Deut. 17:17), toch bepaalde de wet dat de koning niet veel vrouwen mocht hebben (Deut. 17:17). David heeft er nog meer gehad (5:13-16). Uit het vervolg blijken de negatieve gevolgen van deze situatie uit de misdaden die de zonen van David hebben begaan: de verkrachting van een halfzuster, de moord op een halfbroer, de opstand tegen de koning, de strijd om de macht. **Achinoam uit Jizreël:** zie 1 Sam. 25:43 en hs. 13.

3:3 Abigail ... uit Karmel: zie 1 Sam. 25. Gesur: een Aramees koninkrijkje dat ten oosten van de Jordaan lag en ten noordoosten van het Meer van Galilea (zie 15:8; Joz. 12:5; 13:11-13; Deut. 3:14). Dit huwelijk van David had duidelijk een politieke bedoeling: Talmai zal een bedreiging vormen aan de noordgrens van het koninkrijk van Isboset.

3:7 Het kwam voor dat een nieuwe koning bezit nam van de vrouwen en bijvrouwen van zijn voorganger om zijn macht te doen gelden (zie 12:8, 11; 16:20-22; 1 Kon. 2:22). Isboset ziet dus in de daad van Abner een aanspraak op de troon.

3:9 God mag met mij doen wat hij wil als: een gangbare

mij doen wat hij wil als ik David niet zal bezorgen wat de HEER hem gezwo- ren heeft.' ¹⁰ Het koningschap afnemen van het huis van Saul en voor David een troon oprichten over Israël en over Juda, van Dan tot Berseba!' ¹¹ Isboset was zo bang voor Abner dat hij hier niets tegen in durfde brengen.

¹² Meteen stuurde Abner afgezanten naar David met de boodschap: 'Aan wie behoort het land? Sluit met mij een verdrag, dan zal ik u helpen om heel het volk van Israël voor u te winnen.' ¹³ David liet antwoorden: 'Goed, ik zal met u een verdrag sluiten, maar onder één voorwaarde: ik zal u alleen ontvangen als u Sauls dochter Michal voor me mee-brengt.' ¹⁴ Hij stuurde ook afgezanten naar Sauls zoon Isboset met de boodschap: 'Geef me mijn vrouw Michal' te rug, die ik als bruid verworven heb voor de voorhuiden van honderd Filistijnen.' ¹⁵ Isboset liet Michal ophalen bij haar

9 ^a1 Sam. 15:28
^a24:2; Rech. 20:1;
1 Sam. 25:28-31
13 ^aGen. 43:5
14 ^a1 Sam. 18:20-28
15 ^aDeut. 24:1-4
^b1 Sam. 25:44
16 ^a16:5; 17:18; 19:16
17 ^aRech. 11:11
18 ^a1 Sam. 9:16 ^bv. 9;
8:6
19 ^a1 Kron. 12:2, 17, 30;
Spr. 16:7
20 ^a1 Kron. 12:40
21 ^a5:3 ^b1 Kon. 11:37
27 ^a2:8; 4:1; 1 Kon. 2:5,
32; Spr. 26:24-26 ^b2:23;
4:6; 20:9, 10; Ex. 21:14;
Deut. 27:24; Rech. 3:21

^c2:19-23; Num. 35:19
^d28 ^av. 37; Num. 35:33;
Deut. 21:9
29 ^aLev. 20:9 ^b1 Kon.
2:31-33; Ps. 71:7; 109:17
^cLev. 15:2
31 ^a1:2, 11; 2 Kon. 19:1;
Ps. 30:12; 35:13; 69:12;
Jes. 20:2 ^bGen. 37:29,
34; Neh. 9:1; Est. 4:1;
Jona 3:5
32 ^aNum. 14:1; Spr.
24:17
33 ^aGen. 50:10; Num.
23:10; Spr. 14:32; Jes.
57:2
34 ^aNum. 23:10; Job
36:8; Ps. 2:3; 149:8; Jes.
45:14; Nah. 3:10

man ^aPaltiël, ^b de zoon van Laïs. ¹⁶ Haar man ging met haar mee en volgde haar in tranen tot aan Bachurim. ^a Pas toen Abner zei: 'Vooruit, ga naar huis!' maakte hij rechtsomkeert.

¹⁷ Abner onderhandelde met de oudsten ^a van Israël: 'Eigenlijk hebt u altijd David al als koning gewild. ¹⁸ Grijp dan nu uw kans, want de HEER heeft David beloofd dat hij door zijn toedoen zijn volk Israël zal redden uit de handen van de Filistijnen ^a en al hun andere vijanden.' ^b ¹⁹ Abner sprak ook met de Benjaminieten. ^a Daarna ging hij naar Hebron om David mee te delen wat de Israëlieten en ook de stam Benjamin hadden besloten. ²⁰ Hij kwam met twintig afgevaardigden in Hebron aan, waar David voor hen een feestmaal ^a aanrichtte. ²¹ Abner zei tegen David: 'Ik stel voor dat ik op weg ga om alle Israëlieten bijeen te brengen onder mijn heer en koning. Zij zullen een verdrag ^a met u sluiten en u zult koning zijn over heel het gebied dat u verlangt.' ^b En David liet Abner ongehinderd vertrekken.

²² Vlak daarop kwam Joab met de mannen van David terug van een strooptocht. Ze brachten een grote buit mee. Abner was niet meer in Hebron, want David had hem ongehinderd laten gaan. ²³ Toen Joab met zijn mannen aankwam, hoorde hij dat Abner, de zoon van Ner, bij de koning was geweest en dat die hem ongehinderd had laten vertrekken. ²⁴ Daarop ging Joab naar de koning en vroeg: 'Wat hebt u gedaan? Abner is naar u toe gekomen en u hebt hem zo maar laten gaan?' ²⁵ U kent hem toch! Hij

is natuurlijk gekomen om u te misleiden en zich op de hoogte te stellen van uw troepenbewegingen en uw plannen.' ²⁶ Joab ging bij David weg en stuurde boden achter Abner aan, die hem bij de put van Sira lieten terugkeren; David wist hier niets van. ²⁷ Toen Abner ^a in Hebron terugkwam, nam Joab hem in het portgebouw terzijde alsof hij hem onder vier ogen wilde spreken en stak ^b hem in de buik. ^c Zo stierf ^c Abner omdat hij Joabs broer Asaël had gedood.

²⁸ David vernam pas naderhand wat er gebeurd was. Toen riep hij uit: 'Ik en mijn koningshuis zijn tegenover de HEER onschuldig ^a aan de dood van Abner, voor nu en altijd! ²⁹ Moge het bloed ^a van Abner, de zoon van Ner, gewroken worden aan Joab en zijn familie. ^b Laat er in Joabs familie altijd iemand zijn die een druiper ^c of de schurft heeft, iemand die met krukken loopt, een gewelddadige dood sterft of honger lijdt.' ³⁰ Joab en zijn broer Absai vermoordden Abner dus omdat hij hun broer Asaël in de slag bij Gibeon had gedood. ³¹ David zei tegen Joab en diens mannen: 'Scheur je kleren, trek een rouwkleed ^a aan en ga jammerend ^b voor Abner uit.' Koning David zelf liep achter de baar ³² toen Abner in Hebron werd begraven. De koning jammerde luidkeels ^a bij Abners graf, en de soldaten jammerden mee. ³³ De koning zong een klaaglied ^a voor Abner:

'Hoe eerloos moest je sterven, Abner. ³⁴ Je hand waren niet geboeid, je voeten niet gekluisterd, ^a toch ben je als door struikrovers geveld.'

vervloekingsformule (zie 1 Sam. 3:17 en aantekening). **wat de HEER hem gezwo- ren heeft:** na Saul is Abner zich bewust van de toekomst van David (20:31; 24:21; 26:25; vgl. 2 Sam. 7). Deze woorden geven aan dat hij breekt met Isboset en zich aansluit bij David.

3:10 het koningschap ... over Israël: zie 1 Sam. 15:28. **van Dan tot Berseba!:** een gebruikelijke uitdrukking om heel het land Israël aan te geven, van het uiterste noorden tot het uiterste zuiden (zie Joz. 19:47 en aantekening).

3:13 Sauls dochter Michal: zie 1 Sam. 18:27; 25:44. De wet stond niet toe weer met een verstoten vrouw te trouwen als ze ondertussen de vrouw van een ander was geworden (Deut. 24:1). Maar David had haar niet verstoten: Saul, Michals vader, had haar van hem afgenomen. David beroept zich op zijn recht. Het was ongetwijfeld ook een politieke daad: de dochter van Saul weer tot zijn vrouw nemen versterkte de wettigheid van Davids regering over heel Israël.

3:14 Zie 1 Sam. 18:25-27. David wil dat Isboset zelf Michal officieel naar hem terugstuurt, zodat het niet lijkt op een eenvoudige list van Abner.

3:16 Bachurim: op enkele kilometers van Jeruzalem. Waarschijnlijk is het de laatste plaats die onder het gezag van Isboset staat.

3:17 Eigenlijk hebt u altijd David al als koning gewild: in 1 Sam. is de aandacht gevestigd op de populariteit en de achting waarvoor David zich verheugde sedert zijn eerste militaire overwinningen (1 Sam. 18:5-7, 30).

3:18 Wat Abner hier zegt, is nergens te vinden. Het gaat misschien om de uitleg die hij geeft aan de zalving van David door Samuel.

3:19 de Benjaminieten: hun goedkeuring is doorslaggevend. Zij behoren immers tot de stam van Saul, en hun man-

nen vormen de harde kern van het leger van de noordelijke stammen (2:25 en aantekening). Daarom raadpleegt Abner hen apart.

3:25 Dat Joab een afkeer heeft van Abner, is te begrijpen. Maar dat komt niet alleen door hun tegenstelde omstandigheden (ze zijn legeraanvoerders die elkaar bestrijden), maar ook de moord op zijn broer Asaël speelt een rol (2:23). Bovendien heeft Joab waarschijnlijk een voor gevoel dat Abner, als hij overloopt naar David, een serieuze rivaal kan worden.

3:26 de put van Sira: een van de waterputten van de woestijn. Volgens een bron die terug zou kunnen gaan tot aan Flavius Josefus, lag hij ongeveer 4 km ten noorden van Hebron.

3:27 De moord die Joab had gepleegd, kan niet als een rechtmatige daad worden beschouwd die is toegestaan door de wet (zie Num. 35:12; Deut. 19:11-13). Immers, Abner had Asaël gedood in de strijd; en daar komt nog bij dat hij Abner toen achtervolgde en deze hem had gewaarschuwd (2:22-23). Het gaat om een wraakneming.

3:29 Moge het bloed van Abner ... zijn familie: Salomo zal deze vervloeking voltrekken (1 Kon. 2:5-6, 28-35). **druiper ... schurft:** andere vertaling: 'huidvraat'. Zie Lev. 13; 15:1-9, 11-14, 32; 22:4; Num. 5:2 en aantekening.

3:31 een rouwkleed: een ruwe stof van geitenhaar dat de huid irriteert. Het werd gedragen bij gelegenheid van rouw, nadat het was besmeerd met aarde of as (zie 1 Sam. 4:12 en aantekening). **Koning David ... achter de baar:** koningen waren gewoonlijk niet bij begrafenissen aanwezig. De houding van David vormt een publiek getuigenis van zijn onschuld en zijn waardering voor Abner (v. 37). Door dit gebaar probeert David waarschijnlijk te voorkomen dat de oudsten van Israël heftig zullen reageren (v. 17, 37).

3:33 Hoe eerloos moest je sterven: d.w.z. door een plots-

Toen begon iedereen nog luider te jammeren. ³⁵De soldaten kwamen David iets te eten brengen, terwijl het nog licht was. Maar David zwoer: 'God mag met mij doen wat hij wil' ^a als ik voor zonsongedgang brood ^b eet of wat dan ook.' ³⁶Allen waren er getuige van en ze achtten het juist, zoals ze alles juist vonden wat de koning deed. ³⁷Het leger en iedereen in Israël wist toen dat het niet van de koning was uitgegaan ^a om Abner, de zoon van Ner, te doden. ³⁸De koning zei tegen zijn soldaten: 'Besef dat Israël vandaag een groot bevelhebber is ontvallen.' ³⁹Ik ben nog zwak, al ben ik dan tot koning gezalfd; tegen deze mannen, de zonen van Seruja, ^a ben ik ^b niet opgewassen. Moge de HEER de misdadiger naar zijn misdaad vergelden.' ^c

ISBOSET VERMOORD

4 Sauls zoon Isboset gaf alle moed op toen hij hoorde dat Abner ^a in Hebron was vermoord. Heel Israël was ontredder.

²Aan het hoofd van de stoottroepen van de zoon van Saul stonden twee Beërotieten. Ze heetten Baäna en Rechab en waren zonen van Rimmon, een Beërotiet uit de stam Benjamin. De Beërotieten ^a worden namelijk bij Benjamin gerekend, ³ omdat ze in het verleden naar Gittaïm ^a zijn gevlucht en daar tot op de dag van vandaag als vreemdeling zijn blijven wonen.

⁴Er was ook nog een zoon van Sauls zoon Jonatan. ^a Hij was mank. Daar was zo gekomen: Toen hij vijf jaar oud was kwam uit Jizreël het bericht ^b over Saul en Jonatan. Zijn voedster tilde hem op om te vluchten, maar in haar haast om weg te komen liet ze hem vallen, zodat hij kreu-

pel ^c werd. Zijn naam was Mefiboset. ^d

⁵Rechab en Baäna, de zonen van de Beërotiet Rimmon, gingen op weg en kwamen op het heetst van de dag bij het huis van Isboset, die juist zijn middagrust hield. ⁶Onder het voorwendsel dat ze graan kwamen halen wisten de beide broers het huis binnen te dringen. Daar staken ze Isboset ^a in de buik ^b en toen maakten ze zich uit de voeten. ⁷Ze drongen dus het huis binnen waar hij in het slaapvertrek op bed lag te slapen en staken hem dood. Ze sloegen zijn hoofd af en namen het mee. De hele nacht liepen ze door de Jordaanvallei. ^a ⁸In Hebron aangekomen overhandigden ze het hoofd ^a van Isboset aan koning David met de woorden: 'Hier is het hoofd van Isboset, de zoon van uw vijand Saul ^b die u naar het leven stond. Vandaag heeft de HEER u, onze heer en koning, gewroken ^c op Saul en zijn nageslacht.' ⁹David antwoordde Rechab en zijn broer Baäna, de zonen van de Beërotiet Rimmon: 'Zo waar de HEER leeft, die mij steeds uit de nood heeft gered! ^a ¹⁰Waarachtig, de bode die mij in Siklag ^a kwam vertellen dat Saul dood was, en die meende dat hij goed nieuws kwam brengen, die heb ik gegrepen en ter plekke gedood: dat was het bodeloos dat ik hem heb gegeven. ¹¹En nu hebben sluipmoordenaars als jullie een onschuldige man in zijn huis op zijn bed vermoord! Zou ik dan niet zijn bloed ^a aan jullie wreken en jullie van de aarde wegvagen?' ¹²David gaf zijn soldaten een teken, en Rechab en Baäna werden ter dood gebracht. ^a Hun handen en voeten werden afgehakt en hun lijken werden opgehangen bij het waterbekken van Hebron. Het hoofd van Isboset werd begraven in het graf van Abner in Hebron.

DAVID TOT KONING VAN ISRAËL GEZALFD

5 Alle stammen van Israël ^a kwamen bij David in Hebron en zeiden tegen hem: 'Hier zijn we, uw eigen vlees en bloed.' ^b Ook vroeger al, toen Saul nog over ons regeerde, was u degene die de troepen ^a van Israël aanvoerde. De HEER heeft u beloofd: 'Jij zult mijn volk Israël weiden'; ^b jij zult vorst ^c over Israël zijn.' ³De oudsten van Israël kwamen bij de koning in Hebron. Daar sloot koning David ten overstaan van de HEER een verdrag ^a met hen, en zij zalfden ^b hem tot koning van Israël. ⁴David was dertig jaar ^a toen hij koning werd en hij regeerde ^b veertig jaar: ^c vanuit Hebron regeerde hij zeven jaar en zes maanden ^a over Juda en vanuit Jeruzalem regeerde hij drieëndertig jaar over heel Israël en Juda.

³⁵ ^av. 9; Ruth 1:17
^b1:12; 12:17; Rech.
20:26; 1 Sam. 31:13;
Jer. 16:7
³⁷ ^av. 28
³⁸ ^a1:19
³⁹ ^a2:18; 19:6, 7; Ps.
101:6, 8 ^bRech. 18:26
^c1 Kon. 2:6, 33; Ps. 28:4;
41:11; 62:13; 101:8; Jes.
31:11; 2 Tim. 4:14

HOOFDSTUK 4
1 ^a3:27; 1 Sam. 17:51;
Ps. 146:3
2 ^aJoz. 18:25; 19:7
3 ^aNeh. 11:33
4 ^a1 Sam. 18:1;
19:1 ^b1 Sam. 31:9
^cLev. 21:18 ^d9:3, 8,
12; 16:1-4; 19:25; 21:7,
8; 1 Kron. 8:34; 9:40;
Joh. 9:3
6 ^a2:8 ^b2:23; 3:27
7 ^aDeut. 3:17
8 ^a20:21; 1 Sam.
17:54; 31:9; 2 Kon. 10:7
^b1 Sam. 24:5; 25:29
^cNum. 31:3; 1 Sam.

19:2-11; 20:1; Ps. 63:10
⁹ ^aGen. 48:16; 1 Sam.
26:24; 1 Kon. 1:29; Ps.
347, 8
¹⁰ ^a1:12-16
¹¹ ^aGen. 4:10; 9:5; Ps.
9:13; 72:14
¹² ^a1:15; 2 Kron. 25:3

HOOFDSTUK 5
1 ^a19:44; 1 Kron.
11:1; 12:23; Ps. 18:44,
48 ^b19:13; Gen. 29:14;
35:26; Deut. 17:15;
Rech. 9:2
2 ^a1 Sam. 18:5, 13, 16
^b7:7; 1 Sam. 13:14; 16:1;
Ps. 78:7; Jes. 55:4; Mat.
2:6; Joh. 21:16 ^c6:21;
7:8; 1 Sam. 12:12; 13:14
³ ^a3:21; 1 Sam. 23:18;
² Kon. 11:17; Ps. 118:22
^b2:4; Deut. 17:15;
1 Kron. 11:3; Ps. 2:6
⁴ ^aGen. 37:2; Luc. 3:23
^b1 Kon. 2:11; 1 Kron. 3:4
^c1 Kron. 26:31
⁵ ^a2:11; 1 Kon. 2:11;
1 Kron. 3:4

linge dood, voordat hij een respectabele leeftijd had bereikt (vgl. de dood van Nabal, de 'dwaas'; 1 Sam. 25:38). Deze klaagzang (v. 33b-34) lijkt op het klaaglied bij de dood van Saul en Jonatan (1:19-27).

3:35 God mag met mij doen wat hij wil: zie 1 Sam. 3:17 en aantekening.

4:1 De zoon van Saul is zich bewust van zijn afhankelijkheid van Abner en van de rol die deze speelde bij zijn troonsbestijging en zijn handhaving aan het hoofd van Israël.

4:2 Beërotieten: Beërot lag ongeveer 15 km van Jeruzalem, dicht bij Gibeon, en behoorde oorspronkelijk tot de Gibeonieten (Joz. 9:17). Zij kregen toestemming om daar te blijven wonen toen de stad werd toegewezen aan de stam Benjamin (Joz. 18:25). De moord van de zonen van Rimmon was des te ernstiger, daar zij behoorden tot dezelfde stam als Isboset.

4:4 Hij was mank: volgens de oosterse tradities werd hij daarom niet geschikt geacht voor de troon. Voordat de auteur de moord op Isboset vertelt, benadrukt hij dat er geen andere geschikte pretendent is om Saul op te volgen. **Mefiboset:** hij wordt ook wel 'Meribbaäl' genoemd (1 Kron. 8:34). Die naam betekent 'tegenstander van Baäl', maar door een kleine wijziging ('Meribaäl') wordt de betekenis heel anders: 'door Baäl bemind'. 'Mefiboset' betekent: 'uit de mond van de schande'. Zie over de naamsverandering 2:8 en aantekening bij 'Isboset'.

4:8 Rechab en Baäna denken, net zoals eerder de Amalekische jongeman (1:2-10; v. 10), dat ze zo Davids gunst verkrijgen. Hun misrekening zal hun noodlottig worden.

4:10-12 Vgl. 1:1-16. Door de moordenaar terecht te laten stellen, vestigt David er in het openbaar de aandacht op dat

hij niets te maken heeft met de moord op Isboset. Dit geeft hem evenwel de vrijheid zijn koningschap over heel Israël te vestigen.

5:1 uw eigen vlees en bloed: ondanks de burgeroorlog die heeft plaatsgehad, zijn de oudsten van Israël niet vergeten dat David ook een Israëliet is. Vanaf dit v. wordt het verhaal opnieuw verteld, met of zonder varianten, in 1 Kron.

5:2 was u degene die... aanvoerde: zie 1 Sam. 18:6-7, 13-15, 30. **De HEER heeft u beloofd:** zie 1 Sam. 13:14; 16:12-13; 23:17; 24:21; 25:30; 26:25; 2 Sam. 3:9. **Jij zult mijn volk Israël weiden:** zie 1 Sam. 16:11 en aantekening; Jer. 23:1-4; Ezech. 34; Micha 5:3. De vertegenwoordigers van Israël vermelden drie redenen om David als hun koning te erkennen: 1. zijn oorspronkelijke identiteit (hij was net als zij een Israëliet); 2. hij was hun legeraanvoerder; 3. de belofte van God.

5:3 Het verbond wordt gesloten tussen David enerzijds en de oudsten van Israël anderzijds. Deze gebeurtenis heeft plaats ten overstaan van de HEER, die tot getuige wordt genomen. De officiële benoeming van de koning in Israël eist (tenminste in het begin) de goedkeuring van de oudsten van het volk. De Israëlieten van het noorden zullen weigeren die aan Rechabeam te geven. Dit had de scheuring tot gevolg (1 Kon. 12:1-16). **en zij zalfden hem tot koning van Israël:** dit is de derde keer dat David wordt gezalfd (zie 2:4 en aantekening).

5:5 en vanuit Jeruzalem: dat Jeruzalem wordt genoemd, leidt het verhaal in van de verovering van deze stad.

Toelichting bij 2 Sam. 1:1-5:5

1 Sam. eindigde met de dood van koning Saul. In de eerste hs. van 2 Sam. staat de troonsbestijging van David beschreven.

DE INNAME VAN JERUZALEM

⁶De koning en zijn mannen trokken op naar Jeruzalem,^a waar de Jebusieten^b woonden. De Jebusieten zeiden tegen David: 'U komt er niet in! Sterker nog: de lammen en de blinden zullen u verjagen! David komt er niet in!' ⁷Toch overde David de bergvesting van Sion,^a de huidige Davidsburcht,^b en hij verklaarde: 'Wie de Jebusiet wil verslaan, hoeft slechts de watervoer^a af te snijden. En wat de lammen en de blinden^b betreft, die veracht ik uit de grond van mijn hart.' Daarom zegt men: Lammen en blinden, die komen het huis niet in.

⁹David ging in de bergvesting wonen

6 ^aRecht. 1:8,21 ^bJoz. 15:8
7 ^a6:10; Ps. 76:3 ^b6:12, 16; 1 Kon. 2:10; 8:1; 11:43; Jes. 29:1; Jer. 21:13; 25:29
8 ^a2 Kon. 20:20; 2 Kon. 32:30 ^bMat. 12:22, 23; 21:14
10 ^a3:1; Job 17:9; Spr. 4:18 ^bPs. 24:10 ^c7:9; 1 Sam. 18:14
11 ^a7:2; 1 Kon. 5:1-6, 15, 32; 1 Kon. 14:1; 2 Kon. 2:2
12 ^aNum. 24:7; 1 Kon. 10:9
13 ^aDeut. 17:17

14 ^aDeut. 17:17; 1 Kron. 3:5-9; 14:4-7 ^bLuc. 3:31
17 ^a23:14; 1 Sam. 22:1; 1 Kron. 11:6; Ps. 91:2
18 ^aJoz. 15:8; 17:15; 1 Kron. 11:15
19 ^aRecht. 18:5; 1 Sam. 23:2
20 ^aGen. 38:29; Jes. 28:21
21 ^aDeut. 7:5, 25; 1 Kron. 14:12; Jes. 46:2; Jer. 10:5
24 ^aEx. 14:24; 2 Kon. 7:6 ^bRecht. 4:14
25 ^a8:12; 21:15; Ps. 32:8, 9
9 ^bJoz. 18:24; Jes. 28:21
9 ^cJoz. 10:33

en noemde deze de Davidsburcht. Hij liet een muur bouwen die liep van het Millobolwerk tot aan het paleis. ¹⁰In de loop der tijd werd David steeds machtiger,^a want de HEER, de God van de hemelse machten,^b stond hem terzijde. ¹¹Koning Chiram^a van Tyrus stuurde afgezanten naar David en leverde hem cederhout en timmerlieden en steenhouwers voor de bouw van het paleis. ¹²David besefte dat de HEER hem als vorst^a over Israël had aangesteld, en hem ten behoeve van Israël, zijn volk, tot een machtig koning had gemaakt.

¹³Na zijn komst uit Hebron nam David nog meer vrouwen en bijvrouwen,^a afkomstig uit Jeruzalem, en kreeg hij nog meer zonen en dochters. ¹⁴Dit zijn de namen van de zonen die in Jeruzalem^a geboren werden: Sammu, Sobab, Natan^b en Salomo, ¹⁵Jibchar, Elisua, Nefeg en Jafia, ¹⁶en Elisama, Eljada en Elifelet.

TWEE AANVALLEN VAN DE FILISTIJNEN AFGESLAGEN

¹⁷Toen de Filistijnen hoorden dat David tot koning van Israël was gezalfd, rukten ze met al hun troepen uit omdat ze hem wilden overmeesteren. Zodra David dit vernam, verschanste hij zich in de berg-

(5:20) Baäl-Perasim – Baäl-Perasim kan worden vertaald als 'de Heer van de doorbraak'.

vesting.^a ¹⁸De hele vallei van Refaïm^a stond al vol Filistijnen. ¹⁹David wendde zich^a tot de HEER en vroeg: 'Zal ik de Filistijnen aanvallen? Zult u ze aan mij uitleveren?' De HEER antwoordde: 'Ga op hen af! Ik verzeker je dat ik de Filistijnen aan je zal uitleveren.' ²⁰David ging naar Baäl-Perasim.^a Daar versloeg hij hen, en sprak de woorden: 'De HEER is voor mij door de vijandelijke linies gebroken zolang plotseling opkomend water zich een baan breekt.' Daarom wordt die plaats Baäl-Perasim genoemd. ²¹De godenbeelden die door de Filistijnen waren achtergelaten, werden door David en zijn soldaten meegenomen.^a

²²De Filistijnen waagden nog een tweede aanval. Opnieuw stond de hele vallei van Refaïm vol. ²³Opnieuw wendde David zich tot de HEER, en deze zei: 'Ga niet recht op hen af. Maak een omtrekkende beweging tot bij de moerbeibomen en val hen in de rug aan.' ²⁴Zodra je in de boomkruinen het geluid^a van een aanstormend leger hoort, moet je toeslaan, want dan gaat de HEER voor je uit^b om het leger van de Filistijnen te verslaan.' ²⁵David deed wat de HEER hem had bevolen en sloeg de Filistijnen^a terug van Geba^b tot Gezer.^c

Erst regeert hij over Juda, daarna over heel Israël. De auteur wil door het verhaal van de verschillende gebeurtenissen die kenmerkend zijn voor deze periode, laten zien dat David geen wrede en ongevoelige persoon is: zijn reacties (nogal opmerkelijk) bij de dood van zijn vijanden (Saul, Abner en Isboset) getuigen ervan. Ook al geeft David er blijk van dat hij politiek inzicht heeft, toch wordt zijn troonsbestijging in de eerste plaats aangekondigd als het werk van de HEER: de bestemming van David wordt opnieuw benadrukt bij monde van Abner (3:9-10), daarna door het volk (5:2). Hij zal koning zijn, de herder van Israël, volgens Gods plan. David is trouw aan de HEER (hij raadpleegt hem voordat hij handelt – 21). Hij ziet dat zijn huis steeds machtiger wordt (3:1) en hij verheugt zich over de goedkeuring van heel het volk (3:36; 5:1-3).

5:6 Jeruzalem: ook wel 'Jebus' genoemd; het was de koningsstad van Melchizedek in de tijd van Abraham, en die van Adonisedek bij de intocht van de Israëlieten in Kanaän (Gen. 14:18; Joz. 10:1-5). Tijdens de verovering heeft Juda zich waarschijnlijk meester gemaakt van het deel dat buiten de stadsmuren lag, daarna moest Benjamin het bezetten (Recht. 1:8, 21); maar de Jebusieten heroverden de stad tamelijk snel. De Israëlieten hadden hen niet kunnen verdrijven uit hun burcht (Recht. 19:10-12). Deze vestingstad, die op een plateau lag en omringd was door diepe ravijnen behalve in het noorden, met versterkte muren eromheen, werd als onneembaar beschouwd. De keus van deze stad tussen het gebied van Juda en van Benjamin getuigt van politiek inzicht van David; zijn hoofdstad zal dienen als verbindingsschakel tussen Juda en de noordelijke stammen. Zie over de Jebusieten Gen. 10:16 en aantekening; Num. 13:29; Joz. 15:8; 18:16.

5:7 Sion: deze naam, waarvan de betekenis onbekend is, verwijst hier naar de zuidelijke heuvel tussen het Kidron-dal en het Tyropoondal, waarop de vesting van de Jebusieten was gebouwd; niet te verwarren met de huidige berg Sion, die meer naar het westen ligt.

5:8 de watervoer: het gaat waarschijnlijk om de tunnel van de Gichonbron naar de stad (1 Kon. 1:33), waardoor de watervoorziening mogelijk was in geval van beleg. In 1 Kon. 11:6 wordt verteld dat Joab erin slaagde de Jebusieten de eerste

slag toe te brengen. **die komen het huis niet in:** d.w.z. het koninklijk paleis; andere vertaling: 'in de tempel'.

5:10 de HEER ... stond hem terzijde: zie 1 Sam. 16:18 en aantekening. **de God van de hemelse machten:** zie 1 Sam. 1:1 en aantekening.

5:11 Hiram, de koning van Tyrus (zie Jes. 23:1 en aantekening), was de eerste buitenlandse koning die David als koning erkende. De Feniciërs hadden belang bij het onderhouden van goede relaties met de volken in het binnenland; deze voorzagen hen van landbouwproducten en ze mochten gebruikmaken van hun handelswegen. De goede relaties tussen de twee koninkrijken zullen duren tot de inval van de Babyloniërs. De Tyriërs waren veel vaardiger in alle takken van handwerksnijverheid dan de Israëlieten. Ze zullen een wezenlijke bijdrage leveren aan de bouw van de tempel (1 Kon. 5:15-26).

5:12 In het oude Nabije Oosten was het bezit van een paleis het voornaamste symbool van het koninklijk gezag.

5:13 Zie 3:2 en aantekening. David zal een groot aantal kinderen krijgen; 19 zonen worden vermeld; zijn dochters worden niet genoemd, behalve Tamar (zie hs. 13).

5:14 Sammu ... Salomo: alle vier zonen van Batseba, volgens 1 Kon. 3:5.

5:17 de bergvesting: andere vertaling: 'de schuilplaats'. Het woord verwijst hier waarschijnlijk naar de rotsburcht bij Adullam, dicht bij Betlehem (1 Sam. 22:1; 2 Sam. 23:14). Het is mogelijk dat deze Filistijnse aanval plaatsheeft voor de verovering van Jeruzalem. Nu David koning over Israël is geworden, vrezen ze dat ze kwijt zullen raken wat ze hebben veroverd in het gebied van Israël.

5:18 De hele vallei van Refaïm: ten zuidwesten van Jeruzalem (Joz. 15:8; 18:16). Zie over de 'Refaïeten' Deut. 2:11, 20 en aantekening.

5:19 David wendde zich tot de HEER: zie 2:1 en aantekening.

5:20 Baäl-Perasim: tussen Jeruzalem en Betlehem. Deze overwinning staat in Jes. 28:21. Zoals David gewoon was (1 Sam. 17:45-47, 30:23) schrijft hij deze overwinning toe aan de HEER.

5:21 De godenbeelden die door de Filistijnen waren ach-

DE ARK VAN GOD OVERGEBRACHT NAAR JERUZALEM

6 Weer riep David alle weerbare mannen van Israël bijeen; het waren er dertigduizend. ²Hij ging met zijn gevolg op weg om de ark van God op te halen uit Baäla^a in Juda, de ark^b waaraan een bijzondere naam verbonden is: die van de HEER^c van de hemelse machten, die op de cherubs^d troont.^e ³⁻⁴Ze haalden de ark van God uit het huis van Abinadab, dat op een heuvel ligt, en laadden hem op een nieuwe wagen.^a Abinadabs zonen Uzza en Achio leidden de wagen; Achio liep voor de ark uit. ⁵David en de Israëlieten speelden voor de HEER op allerlei muziekinstrumenten van hout en op lieren en harpen, op tamboerijnen, rinkelbellen en cimbalen.^a ⁶Toen ze langs de plek kwamen waar Nachon zijn graan dorste, gingen de ossen daar op af. Uzza stak zijn hand uit en greep^a de ark van God vast. ⁷De HEER ontstak in woede tegen Uzza en strafte^a hem ter plekke voor zijn onachtzaamheid,^b zodat hij op slag dood was. ⁸David werd kwaad omdat de HEER Uzza had doorkleefd.^a Hij noemde die plaats Peres-Uzza,^b en zo heet het daar tot op de dag van vandaag. ⁹Toen werd David bang voor de HEER en hij vroeg zich af: Hoe^a kan de ark van de HEER ooit bij mij in Jeruzalem komen? ¹⁰Hij durfde de ark niet meer terug te

leiden op de weg naar de Davidsburcht, en liet de wagen afslaan naar het huis van Obed-Edom,^a een Gatiëet. ¹¹De ark van de HEER bleef drie maanden in het huis van Obed-Edom, en de HEER zegende Obed-Edom en zijn hele huishouden.^a

¹²Toen koning David^a hoorde dat de HEER Obed-Edom en zijn familie en bezittingen had gezegend vanwege de aanwezigheid van de ark van God, ging hij naar het huis van Obed-Edom om de ark feestelijk in te halen in de Davidsburcht. ¹³Telkens als de dragers van de ark van de HEER zes passen dedaan hadden, offerde^a hij een stier en een vetgemeste koe. ¹⁴Vol overgave danste^a hij voor de HEER, slechts gekleed in een linnen priesterhemd.^b ¹⁵Onder gejuich en stoten op de ramshoorn^a brachten David en de Israëlieten de ark van de HEER de berg op. ¹⁶Toen de ark de Davidsburcht^a werd binnengedragen, stond Michal,^b de dochter van Saul, al op de uitkijk bij haar venster. Ze zag koning David dansen en springen voor de HEER, en haar hart vulde zich met minachting. ¹⁷De ark van de HEER werd neergezet in de tent die David ervoor had opgericht,^a en David bracht de HEER brandoffers^b en vredeoffers. ¹⁸Na afloop daarvan^a zegende hij^b het volk in de naam van de HEER van de hemelse machten. ¹⁹Aan heel het volk, aan alle aanwezige Israëlie-

ten, zowel de mannen als de vrouwen,^a liet hij brood, gedroogde dadels en rozijnen^b uitdelen. Daarna ging iedereen naar huis. ²⁰Ook David ging naar huis, om zijn familie en bedienden te zegenen. Michal kwam hem tegemoet en zei: 'De koning van Israël heeft zich vandaag wel bijzonder waardig gedragen! Als de eerste de beste dwaas heeft hij zich voor de ogen van zijn slavinnen en onderdanen ontbloot!'^a ²¹David antwoordde: 'Dat deed ik voor de HEER, die mij heeft aangesteld^a als vorst^b over het volk van de HEER, over Israël, en mij zo heeft verkozen boven jouw vader en heel zijn familie; voor de HEER danste ik!'^a ²²En al zou ik me nog erger vernederen, al zou ik me zelfs in mijn eigen ogen verlagen, dan

HOOFDSTUK 6

2 ^aJoz. 15:9,60; 18:14

1 Kron. 4:4; 7:1,2;

1 Kron. 13:5 ^cDeut.

28:10 ^dGen. 3:24; Ex.

25:22; 1 Sam. 4:4 ^ePs.

99:1; 132:14

3-4 ^aNum. 7:4-9;

1 Sam. 6:7; 7:1,2;

1 Kron. 13:7

5 ^a1 Kron. 13:8; Ezra

3:10; Neh. 12:27; Ps.

68:25,26; 150:5

6 ^aNum. 4:15,19-20;

1 Kron. 13:9

7 ^aEx. 19:22; 1 Sam.

5:6; 6:19; 25:38 ^bNum.

4:15; 18:22; 1 Kron. 15:2;

13-15; Spr. 14:12; Rom.

10:2; Hebr. 12:28

8 ^aPs. 7:12 ^bGen. 38:29

9 ^a1 Sam. 5:10,11; 6:20;

Ps. 119:120; Luc. 5:8,9;

Hand. 5:5,11

10 ^a1 Kron. 15:18,24;

16:5; 26:4,5

11 ^aGen. 30:27; 39:5;

1 Kron. 13:14

12 ^a1 Kon. 8:1,3,4;

1 Kron. 15:1

13 ^a1 Kon. 8:5,6,2;

1 Kron. 15:26; Ezra 6:17

14 ^aEx. 15:20; Ps. 149:3

^bEx. 19:6; 1 Sam. 28,18;

1 Kron. 15:27

15 ^a1 Kron. 15:28; Ps.

47:6; 98:6; Hand. 2:13

16 ^a5:7 ^b1 Sam. 18:27;

1 Kron. 15:29; Hand.

2:13

17 ^a1 Kon. 8:6; 1 Kron.

15:1; 16:1; 2 Kron. 1:4;

Ps. 132:8 ^bLev. 11:17;

1 Kon. 8:5,6; 2 Kron.

1 Kron. 15:26

18 ^a1 Kon. 8:22,55

^bEx. 39:43; Lev. 9:23;

2 Kron. 30:27

19 ^aDeut. 26:13; Neh.

8:10 ^b1 Kron. 16:37;

2 Kron. 30:24; 35:7;

Hos. 3:1

20 ^a1 Sam. 19:24; Ps.

123:3; Hand. 5:41; 1 Kor.

4:10

21 ^a1 Sam. 13:14; 15:28

^b2; 7:8; 1 Kron. 5:2;

17:7; Micha 5:1

(6:2) Baäla in Juda – Voorgestelde lezing. mT: 'Baäle-Jehuda'.

(6:3-4) Ze haalden de ark van God uit het huis van Abinadab, dat op een heuvel ligt, en laadden hem op een nieuwe wagen. Abinadabs zonen Uzza en Achio leidden de wagen; Achio liep voor de ark uit – Voorgestelde lezing. mT: 'Ze haalden de ark van God uit het huis van Abinadab, dat op een heuvel ligt, en laadden hem op een nieuwe wagen. Abinadabs zonen Uzza en Achio leidden de wagen – ze haalden de ark van God uit het huis van Abinadab, dat op een heuvel ligt – met de ark van God; Achio liep voor de ark uit'.

(6:8) Peres-Uzza – Peres-Uzza kan worden vertaald als 'de kloof van Uzza'.

tergelaten: kleine afgodsbeeldjes die de soldaten bij zich droegen opdat die hen zouden beschermen tijdens de strijd. Volgens 1 Kron. 14:12 beval David ze te verbranden overeenkomstig de voorschriften van de wet (Deut. 7:5,25).

5:24 in de boomkruinen ... hoort: God strijdt met zijn volk zoals tijdens de uittocht uit Egypte en de verovering van het beloofde land (zie Ex. 14:14 en aantekening; Joz. 10:14; Rech. 4:14); zo'n Opperbevelhebber bepaalt de te volgen strategie (vgl. Joz. 6:2-5). Als God voorbijgaat, beroert dat de toppen van de bomen (vgl. 22:11; Jes. 28:21).

5:25 Geba: in de oude Griekse vertaling en in 1 Kron. 14:16 staat: 'Gibeon'. tot Gezer: David drijft de vijand terug tot in zijn eigen land; Gezer lag in het Filistijnse gebied dicht bij de grens van Israël.

6:1 dertigduizend: zie 1 Sam. 8:12 en aantekening.

6:2 de ark waaraan een bijzondere naam verbonden is: omdat hij daar aanwezig is. die van de HEER van de hemelse machten: zie 1 Sam. 1:1 en aantekening. die op de cherubs troont: zie 1 Sam. 4:4 en aantekening.

6:3-4 David overtreedt hier de voorschriften van de wet (Ex. 25:12-14; Num. 4:5-6,15). Daarin stond dat de Levieten de ark moest dragen (zie 1 Kron. 15:13-15).

6:5 speelden ... op lieren: in het Hebr. handschrift van Qumran, in de oude Griekse vertaling en in 1 Kron. 13:8 staat: 'dansten vol overgave voor God, begeleid door zang en muziek van lieren ...'

6:7 zijn onachtzaamheid: het woord dat is vertaald door 'onachtzaamheid' komt in het or alleen hier maar voor. Het is op verschillende manieren vertaald door: 'onbedachtzaamheid, vergrijp, heiligschennis, dwaasheid'. Uzza heeft, on-

danks het feit dat hij was vervuld met goede bedoelingen, de overtreding begaan de ark van het verbond aan te raken. Dit was volgens de wet alleen maar toegestaan aan de Levieten (zie v. 3 en aantekening; 1 Sam. 6:19).

6:8 werd kwaad: of: 'werd diep getroffen'. David begrijpt niet dat het gebaar van Uzza, dat is ingegeven door de zorg de ark tegen te houden, zulke gevolgen heeft.

6:9 Door deze harde les wordt David zich bewust hoe heilig degene is die in de ark van het verbond woont (zie 1 Sam. 4:3-4 en aantekeningen).

6:10 Obed-Edom: volgens 1 Kron. 13:13; 15:18,24; 16:5; 26:4-8,15; 2 Kron. 25:24, lijkt Obed-Edom een Leviet te zijn geweest. **een Gatiëet:** d.w.z. dat hij waarschijnlijk afkomstig was uit de levietenstad Gat-Rimmon in de stam Dan (Joz. 19:45; 21:24-25).

6:11 zijn hele huishouden: waaruit deze zegen bestond, staat hier niet vermeld; volgens 1 Kron. 26:4-5 heeft God hem met name veel kinderen gegeven. Deze zegen zal David overtuigen dat de toorn van God is gestild.

6:14 een linnen priesterhemd: een kledingstuk dat de priesters droegen (vgl. 1 Sam. 2:18; 1 Kron. 15:27 en aantekening).

6:17 in de tent die David ervoor had opgericht: de tabernakel die in de woestijn is gebouwd, staat in Gibeon (1 Kron. 16:39; 21:29; 1 Sam. 21). David heeft een andere tent laten bouwen om de ark van het verbond op een waardige wijze een plaats te bieden. **brandoffers:** zie Lev. 1 en aantekeningen. **vredeoffers:** zie Lev. 3; 7:11-17; 22:21-23 en aantekeningen.

6:20 heeft hij zich ... ontbloot!: verwijzing naar de kleding van David (v. 14).